

Preotulu. Asia dara fii mei! acolo am fostu lasatu, cà Romulu a numitu cetatea dupa numele seu : Rom'a. Dara cetatea acést'a erá góla, nu avé locuitori. Ce face dara Romulu? Dà de scire, prin tóte partile, cà acel'a care se va asiediá in cetatea lui — de-ar fí facutu ori-ce gresiéla — este si va fí scutitu de man'a legei, cà-ci in cetatea lui nu póte intrá neme, nece nu póte prende pre neme, care intra in ea. Si in modulu acest'a in curundu s'a inmultitu locuitorii in cetatea lui Romulu, mai cu séma barbati avé benisioru, muieri nu eráu pré multe. Reulu acest'a l'a vindecatu Romulu éra cu un'a apucatura frumósa si vitejésca. Asia elu esiá la campu afora cu omenii sei si aici apoi jocáu si-'si petrecéu; locuitorii din vecinatate venéu bucurosi se véda petrecerile loru. Aceste petreceri le-au facutu ei mai de multe-ori; inse odata s'au pregatitu se faca una mai mare si mai serbatorésca, la care se chiamo anume si pre locuitorii dein vecinatate cá se petréca la olalta.

Petrecerea s'a si facutu si vecinii inca s'au adunatu benisioru, cu deosebire deintre unu poporu ce se numiá Sabini. — Petrecerea a fostu placuta, dara Romulu, viclénu, candu vediú, cà fiacare din ómenii lui 'si are câte un'a jocatoria din muierile si fetele strainiloru, le facú semnu, cá fiacare cu a s'a se fuga in cetate! Asia s'a si intemplat, si Rom'a acum'a erá impoporata si nu duceá lipsa chiaru de nemica.

Joanu. Apoi parente, alduite-aru Domnedieu! ómenii acei'a cari au remasu fora muieri ori fete, n'au facutu nemic'a?

Preotulu. Bá, ea, bade Joane, ascultati numai mai departe! — Ómenii aceli'a — Sabini — au inceputu bataia in contr'a Romei, si s'au batutu, batutu si nu se poteau invinge unii pre altii, ci numai se omoriáu si-'si versáu sangele imprumutatu. Viediendu acést'a muierile cele ràpíte de Romulu si ai sei se necasiáu tare reu, cà-ci ele avéu de dóue-ori pierdere, odata cà le cadéu in lupta barbatii, cu cari acum se dedasera si-i iubiáu, éra

de alta parte le cadeau parentii, fratii si barbatii cei deintâi; — asia dara, cá se puna capetu bataiei, ele 'si despletescu perulu si róga pre Sabini se faca pace cu Rom'a, cá dio ele nu se voru mai duce indereptu, cáci le place Rom'a si suntu pré indesultite cu barbatii loru. Si asia s'a pusu pace!

Pana-ce asiu merge mai departe, iubirii mei, trebuie se ve aducu cev'a aci amente!

Totu omulu, candu aude seau povestescu istori'a stramosiloru, mosiloru si parentiloru, privesce in trecutu cá in un'a oglin-da si in ace'a vede tempulu de facia cu multele sale datene, cari le-a moscenitu dela stramosi, si cari au trecutu dela tata la fiu fora se fi fostu scrise unde-v'a; adeca la cele mai multe datene de adi, cari numai la Români se afla, le vede urn'a si in trecutu si totu-odata si ace'a : cátu de tare se alipiáu si alipescu Români de datenele stramosiesci.

Domni'a-vóstra sciti, cá Români au un'a datena, de in septeman'a Rosalieloru se aduna mai multi teneri jocâusi buni si infrumsetiandu-se cu deosebite cârpe (naframi), cu pene de pâunu, cu zurgalae, si cu alte de-a jocului, prevediutu fiacare cu un'a bota sanetósa, se inoléza sub unu stégu si vátavu, de care trebuie se asculte, cá-ci neascultatoriulu se pedepsesce. Cét'a acést'a de teneri jocâusi se numesce : calusieri. Calusierii jóca tóta septeman'a Rosalieloru seau si mai multu. Sciti si ace'a, cá unulu deintre calusieri se indetoresce cá in totu decursulu jocului se nu graiesca nemica ci se taca, si asia de buna-voia se face mutu. Asia dara cá joculu calusieriloru, candu e regulatu se face in chipulu urmatoriu : candu suna lautele si ceterile, tenerii jocâusi seversiescu deosebite sarituri urmate de anumite strigaturi cu refrénulu „pre ea“! Flamur'a, in decursulu jocului, ori se tiene in mana ori se implanta in pamentu si jóca in pregiurulu ei, pana-candu strigandu neincetatu „pre ea“ unulu o rãpesce si fugu cu totii in larma mare. Dupa acést'a se intalnescu si-'si

incrucisiéza betiele in semnu de bataia. Unulu se redica la unu locu mai inaltiatu, de unde ceia-lalti venu se-lu alunge, elu se apera dicundu : „cà e mosí'a lui si cetatea lui e intarita.“ *)

Vedeti, iubittii mei, joculu calusteriloru este joculu, care l'a jocatu ómenii lui Romulu candu au dusu femeile Sabiniloru, si de atunci suntu 2450 de ani si Romanii-lu pastréza de atunci si pana adí! — Tóte lucrarele calusteriloru au urm'a loru in joculu orénduitu de Romulu; deci déca póte fi in lume unu poporu, care se se póta mandrí cu nesce strabuni mai mari si mai gloriosi, atunci Romanulu e celu de antáiu. Mare e tiér'a, in care locuimu, multi dícu cà e a loru acésta tiéra, inse cene e mai vechiu, acel'a e moscénu! Romanulu, ce a ereditu dela stramosi pastréza pana adí si ast'a atát'a va se díca, cà Romanulu va fi inca mare! — Dar' se ne întórcemu la lucru!

Dupa-ce au facutu Romanii pace cu Sabinii, Romulu cá unu craiu ce erá, facú mai multe legi bune pentru cetatea s'a. Dupa-ce si-a pusu elu poporulu seu in róndu bunisioru, odata a esítu cu ostasii la campu cá se-i deprenda in arme, si s'a escatu unu tempu ventosu cu plóia, si Romulu s'a pierdutu si nu l'a mai vedíutu neme dein ace'a dí; se díce cà a venitu Tatalu seu Marte si l'a dusu la sene. Poporului i-a parutu reu, dupa elu sí dupa mórtea lui l'a numeratu intre dieii sei sub numele Quirin, cà stramosii nostri pre tempulu acel'a eráu pagani, avéu mai multi d-dieii; asia erá atunci la tóte popórale.

Dupa Romulu au mai urmatu inca 6 crai, cari toti s'au nisúitu a inaintá benele cetatiei, a-o infrumsetiá cu zidiri frumóse, cu strade (ulitie) mari si pardosite, cu baserici pompóse si cu scóle pentru crescerea teneriloru.

Celu din urma dintre craii acesti'a a fostu Tarquiniu, care dela ace'a cà se tiené pre sene mândru — falosu — s'a numitu „superbu“ (falosu). Acest'a a fostu unu omu de totului

*) Lepturariulu lui A. Pumnulu.

reu, elu nu avé indurare (mila) de supusii sei, elu totu in ace'a 'si baté capulu : cum ar' poté apasá mai tare poporulu, ma a inceputu a omorí pre cei invetiati, pre celi'a cari eráu impregiurulu lui si-i dáu sfaturi bune, adeca acestu craiu, cu portarea lui cea rea, s'a facutu cu totulu neplacutu poporului din Rom'a si tuturor supusiloru sei ; asia, câtu acesti-a numai asceptáu ocasiunea seau privilegiulu benevenitu se-lu póta surupá din domnía. Si privilegiulu acest'a l'a datu tocma unu fetioru alui cu numele Sextu.

Lucrulu a fostu asia, cà óstea craiului a incungiuratu una cetate, care erá dusimana Romei ; cetatea acea se chiamá A r d e a, in óste a fostu si fetiorulu craiului. Sér'a in óste, cum siedéu cei mai alesi pre langa focu, a venitu vorba despre nevestele loru de acasa. Si care de care 'si laudá pre a s'a. Erá intre ei si unulu cu numele C o l a t i n u si acestu-a inca-si laudá cu focu pre L u c r e t i ' a lui, cà-ci asia erá numele muierei sale. Vorb'a — vorba aduce. Se otarescu cá se mérga câti-va in Rom'a, cà-ci nu erá departe, cá se se convinga acàrui nevésta e mai harnica si mai credentiósa. Ce otarescu si facu. Se ducu in Rom'a, cercetéza pre neveste de-a rîndulu si afla, cà mai tóte 'si petrecéu in casa cu alti iubiti de-aloru ; numai L u c r e t i ' a, nevést'a lui C o l a t i n u siedé intre servitóriele sale si torceá, povestindu cu doru despre barbatulu seu. Intre cei ce venise in Rom'a a fostu si S e x t u — fetiorulu craiului. — Acest'a s'a necasítu fórte reu cà numai nevést'a lui C o l a t i n u e cea mai credentiósa barbatulu si totu-odata si cea mai harnica ; deci s'a otaritu, cá dupa-ce voru merge la óste si dupa-ce celi-alalti se voru asiediá, elu se va întórce la Lucreti'a cá se o insiele de pre calea sa cea buna. Asia a si facutu. Dara Lucreti'a a remasu statornica catra barbatulu seu ; vediendu acestu misielu de fetioru s'a apucatu si i-a facutu sila L u c r e t i e i, si apoi éra s'a dusu la óste.

L u c r e t i ' a despre acést'a a inscientiatu pre barbatulu seu, inse dupa ace'a indata a luat unu cutítu mare si s'a strapunsu

in anima cu man'a sa, dicundu : „cà mai multu nu e vrednica se fia muiere barbatului seu, si mai vrea se móra decatu se traésca o viétia rusínósa!“

Éta, iubittii mei, câta taría avéu atunci muierele romane! Pre acésta muiere ar' trebúi se-o urmarésca tóte muierele nóstre, cu ace'a credentia aru trebúi se fia tóte muierele catra barbatii sei!

Venindu Colatinu acasa cu mai multi amici si aflandu pre Lucreti'a mórtá, s'au catranitu cu totii, si luandu trupulu mortu, l'au portatu prin Rom'a in susu si in diosu attetiendu populu in contr'a craiului si a familiei lui.

Intru ace'a ajunge vestea si la óste, si ostasii numai decatu se scóla in contr'a craiului si pentru fapt'a cea de diosu a fíiului seu 'lu alunga din Rom'a, dicundu : cà loru nu le mai trebuie nece unu craiu, ca se voru cârmuíei pre ei!

Joanu. Ca diéu tocma asia le-a trebuitu!

Pre ctulu. Bene díci, cà asia le-a trebuitu; dara alt'a este ací, fii mei, de luatú amente. Vedeti dragii mei! se intempla neplacerea unui omu din cetate si pentru vendecarea acelei neplaceri toti iéu arm'a la mana, toti tienu un'a, toti urescu fora-delegea, nece unulu nu se dà pre partea celui vinovatu, nece unulu nu partenesce cas'a si famili'a craiului! — Éta, iubittii mei, cum tienéu atunci la olalta! éta cum se aperáu imprumutatu! Si noi Románii de adi, urmatorii acelor'a, ce facemu? Óre ajutamune noi unii pre altii? Óre punemu umeru la umeru se potemu departá reulu dela noi? Óre candu vecinulu nostru este atacatu pre nedreptulu, redicamu care-v'a cuventu pentru elu? Óre multi Romani de adi nu se bucura candu vedu pre de-aprópele loru apesatu si necasitu pre nedreptulu? Óre nu multi Románi suntu de aceli'a, cari tocm'a ajuta si marescu reulu? Óre si in comun'a nóstra nu suntu de acei ómeni, cari abiá apuca se auda cev'a, si, pentru o nemica tóta, numai decátu fuge la streinu si o descopere,

marîndu-o si schimosindu-o? Suntu acesti'a, iubitiî mei, Români adevèrati? urmatori de a-i acelorua, cari pentru o fapta forade-lege, toti apucáu armele si alungáu pre celu blastematu? Bá nu dio, acesti'a nu suntu Romani numai cu numele! Cà-ci bene ve insemnâti, iubitoru, noi numai asia ne vomu poté numi urmatori adevèrati ai acelor'a, adeca atatu dupa trupu, sange si limba, câtu si dupa fapte si virtute: déca vomu fîloru intru tóte asemenea! Sangele, limb'a si tóte datenele nóstre suntu un'a cu ale loru; deci trebuie se ne fîa si faptele!

Trebuie se fîmu falosi pre numele acestu-a de „Românu,” cà Romanii, stramosii nostri, eráu falosi, si cu fal'a acést'a au invinsu lumea, numai câtu-cà pre langa fala si tienéu unii cu altii; asia trebuie se facemu si noi: déca vecinulu patimesce pre nedreptulu se sarimu se-i ajutam si déca acést'a nu-o potemu, se-lu ajutam celu pucinu cu vorb'a buna si se-lu mangaiamu. In acésta privintia, iubitiî mei, celu mai bunu esemplu (pilda) ni-lu dáu Evreii (Jidovii). Ati vediutu si sciti cum se ajuta ei unii pre altii? Ati vediutu, cà in multe sate Jidovulu se duce cu banii capetâti dela alti Evrei si in cincisiese ani se înavutiesce, si déca se intempla cà nu-i merge bene cu negociulu — de nou 'lu ajuta; decum-va jidovului i arde cas'a, — ace'a numai decâtu o redica cu ajutoriulu capetatu dela némulu seu! Nu-i vedeti, cà ei suntu imprâsciatu pre totu pamentulu si totusi traescu — fora munca grea — pre usioru? — Numai noi Romanii nu ne precepemu chiamarea, numai noi ne certamu si gâlcevimu pentru nesce lucruri bagatele si fora neci unu pretiu, si pana ne certamu noi, strainii venu si ne punu jugulu dupa capu, si noi multi ridemu de acei, ce i-i vedemu, cà plangu sub jugu strainu!

Nu asia facéu stramosii nostri! . . .

Joanu. Cà dio bene dici Domnule parente, cà de voru fî toti Romanii cá cei de pre acì, atunci nece decâtu n'avemu ce ne mirá déca dîcu betranii: „cà s'au stricatu vremile,” dar'

mai bene aru dice „cà s'au stricatu ómenii.“ Stricarea acést'a va veni si de acolo Domnule, cà ómenii noștrii cei mai multi nu scíu nemica de stramosii noștrii, cei mai multi scíu numai atât'a câtu audu dela straini, dar' apoi strainii candu au vorbitu eli bene de natí'a nóștra?

Mai departe si ace'a inca este un'a gresiéla, cà invetiati noștrii pana acum n'au pré luminatu si invetiatu poporul, dar' apoi dupa cum am audítu eu, nece li pré iertatu se se mestece cu poporul! Dupa preceperea mea ast'a mai bene o-ar' poté face invetiatorii, dara nu numai in scóla ci pretotendenea, si eu credu Domnule, tare, cà indata-ce poporul ar' avé cunoscentia buna despre stramosii sei, indata ar' fi altulu.

Dara Domnule parente, pentru asta séra-'ti multiamimu pentru bunatatea, cu carea ne-ai povestitu despre intemparile natíei nóștre de demultu si-'ti poftimu n ó p t e b u n a ! (cu totii : n ó p t e b u n a !)

Preotulu : Se mergeti cu pace si se ve vedu sanetosi si de alta-data !

(Va urmă.)

Teodoru Petrisioru,
profesoriu.

Despre cauzele seraciei poporului romanescu, urmarile ei si incercarea de a le delaturá.

(Urmare si capetu.)

S'a incercatu vre-o dómna seau damicela, se-si crésca legumi : fasole, salata, mazere iérn'a pre férestre, se ne spuna rezultatulu? Este intre noi vre-unulu, care se fía cantaritu unu porcu muntenescu víu, cu unulu serbescu, ungurescu, anglesescu seau mongolescu, totu víu, — se fía tienutu socotéla de ce'a ce a mancatu unulu seau celu-alaltu, — se-i fí taiatu si trasu din nou, se ne spuna rezultatulu?!

A facutu cenev'a proba, care lana e mai buna, tiurcan'a, cigai'a, cãti'a, campén'a, — care soiu de oi romanesci (avemu 5—6 soiuri) au

lana mai multa, mai fina, mai cu pretiu, lapte mai untosu, carne mai cu gustu, piele mai tienatória, se ne spuna, se ne indreptamu, se inaintamu, se scapamu de seracia, de mórte. Ati vediutu D-vóstra si eu credu că ati vediutu mai toti poterea machineloru, ati cugetatu asupr'a acestei poteri, nu-cumv'a ve vení gustu si voia se o vedeti aplicata, dirésa si indreptata si de mani romanesci. Oh dómne, dar' romanulu e neinvetiatu nepricepatoriu, cene se se incumete a intreprinde asia ceya cu elu! — Nu e asia Domniloru! Dupa marturisirea toturoru intreprindietoriloru de căli ferate, de mine de auru, fieru si sare, fabrici mai mici, romanulu e preceputu, harnicu, indemanatecu si aplicabilu la ori-ce machina; atâtu numai, că noi toti romanii, cu vre-o dóue-trei esceptiuni, suntemu in contra introducerei si aplicarei machineloru. Se fía caus'a la acésta statulu primitivu, in care ne aflamu? instinctulu conservarei de sene? Lasarea, nepasarea, lenea nóstra? Nu sciu; atât'a sciu, că suntemu in ratecire si neabatendu-ne dela urgi'a nóstra contra machineloru si neimbraciosiandu-le si neaplicandu-le, vomu remané inapoi'a toturoru, vomu patí cum ar' patí astadi acelu economu, care avendu bani, cara si granu de vendutu, in locu de a-lu dá aici in Dev'a cu 7—8 fl., lu-ar' duce la Aradu, cá se-lu dé acolo cu $7\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$ florini. Care deintre noi a fostu atatu de multu contr'a machineloru, in catu avendu dela Brasiovu, Clusiu, Têrgulu-Muresiului etc. cale ferata, dusu de unu locomotivu colosalu (caru de fieru) si se fía venitu cu patru seau optu cai si 4 tobe de clopote, cari ne incantá seau rumpé odenióra urechile. — Ii place romancutiei batista si mai angusta, si mai atatea stramaturi si flanele, cari tóte suntu facute cu machin'a. Ei, apoi se-i placa si machinele cu cari e facuta; pentru fraga si folia'ti e draga, si eu nu me indeiescu, că nu ve-ar placé; sciu inse că nu aveti potere de a-le procurá. „Unde-e unulu nu-i potere,“ striga poetulu romanu, „unde-su doi, poterea cresce si dusimanulu nu sporesce.“ Éca secretulu inflorirei de economia si industria romanésca: asociatiunea. Ce'a ce nu póte face unulu, voru poté 2—3 etc. Atat'a numai, că cei ce se asociaza, se se asocieze cu buna credentia, fora cugete rezervate si scopu de a se insielá unulu pre altulu.

A vré, ce'a ce vréu si se incérca unii, a oprí beatur'a spirituóseloru, ar' insemná, dupa mene, a vré se opresci Muresiulu la Dev'a, Dunarea la Severinu si Streiulu la Simeri'a (Piski), cá se nu curga nece un'a mai in diosu. Asia eu nu cutezu a inpunná si oprí spirituósele

totu si preste totu, precum nu a cutezatu cenev'a a oprí pana acum cursulu vre-unei ape. Ce'a ce dorescu si voiu eu, e mai naturalu, e posibilu, se abatu cursulu Streiului dela Simeria dreptu la Dev'a — se abatu Muresiulu dela Teiusiu preste muntii apuseni dreptu la Aradu.

Lucruri fórté cu greu de indeplenu, dara cu potentia. Asia cu beutur'a spirituóseloru se causeza cea mai mare seracia poporului; nu-mai nu o potemu oprí de totu, pentru-cà o prescriu medicii, o folosimu chiaru si noi. Dar' totu cu ace'a greutate cu care se-ar' abate Streiulu seau Muresiulu, potemu abate pre cei caduti la betia, cu vorbe, cu sfaturi si in cele dein urma cu legi bune.

Unu pacharu de beutura de vinarsu, fia elu chiaru si unu feliu de veninu, in unu stomachu sanetosu imiteza consumtiunea, si e pentru vieti'a omului ce'a ce e sarea pentru bucate, un'a lingura de sare in un'a óla de bucate le dà gustu, si ce ar' fi de acele bucate, deca noi amu pune un'a cupa de sare? totu ace'a ce e si de bietulu stomachu, pre care pecatosulu 'lu infunda cu un'a cupa de vinarsu, pana-lu aprende. — Maniati-ve, dar' nu gresiti, ne invetia pre noi preotii besericei, si totu pre acesti parenti i-i rogu, se dica si er' se dica turmeloru sufletesci: lucrati, castigati, mancati si beti, dar' nu ve imbetati, pentru-cà betia micsioreza si degrada pre omu mai pre diosu de animale, si-lu face fiéra selbateca, pentru-cà urmarile betiei afora de miseria suntu multe: omoruri, batai, vulnerari, focuri, tetiunarii, cari lasa mii de familii peritorie de fóme.

Se mai cutezu a insemná cev'a si despre aplicarea spre vestmente frumóse si luxuóse? Dá, voiú cutezá; pentru-ca de voiu tacé eu, pietrele voru striga. Cei ce au decretatu si sanctionatu desfientiarea iobagiei si proclamarea libertatiei, au fostu fórté cu mente, au sciutu bene latinesce, „do ut des;“ noi ve damu voue libertate, dara voi se ne dati fructele vóstre castigate in libertatea data de noi.

Déca are locu unde-va acelu proverbu romanescu „Dami Dómne ce n'am visatu, se me miru de ce mi-ai datu,“ aici e in adeveru datoriu de tonu.

Pre candu poporulu romanescu visá si insetá dupa „urbariu,“ dupa regularea referintieloru sale cu proprietarii, atunci éca vene de-odata libertatea ce'a ce nu o-a visatu. *) A fostu lucru naturalu cà acésta li-

---

*) Romanulu a visatu de libertate si s'a lupiatu pentru ea in sute de ani, ce'a ce i-a facutu inse cá libertatea dobandita se-i strice a fostu, ca nu s'a pregatitu prin scientia si invetiatura la folosirea ei.

bertate se produca excesse de bucuría. Ómenii se se imbrace, se dantiúesca, se cante, scurtu se arete prin semne dein afora ce'a ce colcaie in anim'a loru.

Ei bene, noi iertamu, lasamu, cá unu animalu de ale nóstre ce lu-amu avutu mai multu tempú legatu — pentru scopurile nóstre, deslegandu-lu se sara, se alerge, se muga, se bata, si se se acatie cu tóte alte animale de soiulu seu; — dar' nu-i lasamu acésta nebulia se o practice in veci. Amu trebuitu se tacemu pana acuma, pentru-cá cei-ce scapára de jugulu celu greu de suté de ani, se resufle, se salte de bucuría, se-si faca aripi se sbóre; dara 25 de ani voru fi de ajunsu cá se se stempere sangele unui poporu polecritu de mamaligariu.

26 de ani voru fi de ajunsu cá acestu poporu se se convinga, cá cu proclamarea libertatiei elu nu s'a nemesitu, ci numai s'a inpropriaritu, adeca elu nu a intratu in cét'a privilegiatiloru seau in aceloru nebuni, cari au creditu si mai credu, cá a lucrá e rusíne, nu ei s'au facutu proprietari pre acele particele de pamentu, pentru cari au prestatu parenti de parentii loru 2—3 díle in septemana, nu i-a datu legea ace'a proprietate, cá se o venda, se o bea, se o instraineze? nu i-a datu neconditionatu cá se faca cu ea ce va vré, — a presupusu inse, cá va vré bene, cá o va folosí pentru sene si familia, si nu o va dá si lapedá mai pre nemica la altii.

25—26 ani voru fi de ajunsu cá se se convinga poporulu nostru, cá elu cá proprietariu lucratoriu de pamentu nu are se sbóre, nu are se sparia bufnitiele, nece se traiésca si muncésca totu pentru altii, ci are se se întórne la simplicitatea naturale adusa, studiata dein Rom'a.

Crepe sur'a opincutia si se moriu in jocu cu tene, Mario Mariutia!

Éca legea, éca cinosur'a, éca esteticulu, frumosulu, bunulu si potrivitul!

Sur'a opincutia si o Maria Mariutia — se intielege cu catrintia, saghia.

Cei ce au incaltiatu pre romani cu ciobótele cele mari câte de 15 si de 20, de voru fi facutu acésta cu intentiune, a nemerit'o fórte bene, pentru-cá acestea ciobóte, productulu apusului celui atatu de inaintatu si laudatu, i-i impiedeca, nu numai se nu póta alergá, dar' nece tiené pasu cu cei incaltiatu cu sur'a opincutia. Le-a mai pusu pre capu in loculu caciulei romane si nescari pelarii seau de $\frac{1}{2}^0$ in diametru, seau de $\frac{1}{2}$ miertia in parati; poftimu gustu esteticu, poftimu economia na-

tionale, poftim vestimente acomodate pentru unu muncitoriu de pamentu, care trebue se fía usioru cá capriór'a, si iute cá cerbulu!

Cultur'a occidentale seau apusana nu cunósce brênele, incingátó-riele, chimiru, nu unu sierpariu, ea se uita la acestea cu despretiu, si ajunse asia departe cu progresulu ei, încátu vedemu pre multe locuri pre tieranii nostri amblandu descinsi cá leusele. Ei, dara medicin'a moderna vene si ne prescrie in contr'a colicei, colerei: brêne, incingatori, sierparie. Éta, cá cultur'a vechia romana, cá imbracamentea romanésca e mai rationale, mai corespundietórie scopului decatu cea moderna! — Amu ajunsu se vedemu cu dorere, cum o multîme de tierani romani incepura asi imbracă pre fii si ficele loru neinvetiate, nechiamate de a fí vre-odata altu-cev'a decatu tierane muncitórie de pamentu, amu ajunsu dîcu, se vedu aceste nevinovate fapturi imbracate in sacu si in camasia. Haide seluámu 2 seau 3 lucratorie la sapa, plivitu, seceratu; una imbracata cu iia, saghia, catrintia, tóte romanesci, cele-alalte in rochia, pre cari eu le asemenu cu saculu din crescetü pana in petióre, Se vedemu, care va lucrá mai multu, mai usioru si care mai pucinu si cu mai mare oboséla. Resultatulu dupa acésta proba ne va indetóri cá se staruimu a pastrá portulu, costumulu romanescu, nu numai pentru-cá elu este pitorescu, asemene unui campu de flori, ci pentru-cá elu e si mai acomodatü naturei, mai acomodatü pentru lucrulu campului, alu economiei si industriei, nu numai alu pastrá, ci a-lu cultivá si încátu ar' avé unele scaderi acelea a-le intogmí.

.....

Clerulu nostru nu-si cunósce venitoriulu si interesulu seu atunci, candu conserba si indémna la tienerea atároru serbatori, la atátea credentie desierte, fora nece unu capetáiu, cu fórté pucina seau fora nece una base istorica.

.....

Altu-cev'a e, candu cenev'a e preotu in una comuna, in care suntü 100 proprietari cu 4 boi, 2 vaci, 50—100 oi, cu cáte 2—3 stoguri, atátea buti plene in celariu (pivnitia); acolo e sperantia de saracuste si sarindariu; dar' acelea se tienu cu munca, se castiga cu sudóre, in sensulu scripturei ce ne invétia: „intru sudórea faciei tale 'ti vei castigá panea t'a“, éra nu cu tienerea de serbatori cá santulu Elia, Foca si Palie, Parentele Pantilimonu si una suta altele, cari demultü suntü sferse din numerulu serbatoriloru imperatesci, si ai nostri le mai serbéza, nu cá

se laude si admire faptele lui Elia si Pantilimonu, ci cá se nu lucre, se se faca seraci cu poterea; si éra altu ceva e, candu cene-va e preotu in una comuna, dein care nu ese unu plugu cu 2 vaci, nu vedi lapte, nu vedi casiu si miere; si la acésta miseria contribue fórte multu prea multele serbatori ce le tienu chiaru aceli'a, carii au celu mai mare interesu cá poporul se lucre, se castige, cá se aiba de unde dá, cele ce suntu ale imperatiloru Imperatiloru, cele ce suntu ale lui Domnedieu jui Domnedieu si ministriloru lui seau clerului!

Parentele Nifon Balasiescu, calculà in dílele trecute si aretà cu cifre numerulu poporului romanescu in cele 7 provincie ale lui Traianu si Aurelianu, la 14 milióne.

Se punemu cà dein acestu númeru de suflete romanesci numai un'a dein 4 parti e in virtute de a lucrà, adeca 3,500,000; acestia 3,500,000 nelucrandu, necastigandu in una síngura dí in care ar' poté castigá si capetá celu pucinu 40 cruceri seau 100 bani, resulta una pierdere de 3 milióne 500,000 fl. valutari. Unde punemu pierderea si daun'a cea mare a proprietariloru, caror'a le remase fenulu nestrinsu, 'lu plóua, se face reu, spalandu ap'a partile cele zacharóse dein elu, câte un'a-data se face gunoiu; unde puni granulu, ordiulu si ivesulu scuturatu dein spice, cari s'aru fí potutu aduná, de nu erá Palia si Pantilimonu? si care nu o póte cene-va calculá!

V'am mai remasu detoriu cu esplicarea comoditatii romanesci seau a traganarei de pre o dí pre alt'a; dar' se traimu cu totii, ne vomu esplicá, ne vomu intielege, seau veti intrá Domn'ia-vóstra sub steagulu meu, seau voiu imbraciosiá eu la betranetie pre alu Domnieloru Vóstre!

Cuventele de despartire ale Cupei, Stânginului si Pondului.

(In 1. Ianuariu 1876.)

Remasu bunu iubite române, cetatiénu strivitu alu acestei tieri castigate cu sange de vitejii tei strabuni, remasu bunu! — Ór'a cea din urma ni-au sunatu si noi mergemu, mergemu fora a scí unde, dara de aici din tier'a tie atatu de vitréga cauta se ne caràmu, cà-ci ni-au datu drumulu — ni-au desmoscenitu. — Noi

scimu ca nu tu esti caus'a desmoscenirei si alungarei nóstre din tíer'a moscenirei nóstre, acumu chiaru pre tempulu celu mai reu si mai uritu alu iernei, — scimu ca tu ni-ai fi tienutu cu bucuría inca pre més'a ta, in cas'a ta si in ocolulu teu, — i-ti scimu cantí'a ce o sentiesci la alungarea nóstra de aici si la aducerea in loculu nostru a litreloru, metriloru si gramiloru, si chiaru pentru acea nu ne potemu departá neci noi fora de ati indreptá cate-va cuvente sincere in ór'a despartirei nóstre.

Mai antáiu cup'a (copulu) in numele seu si a fiiceloru sale : felea (iti'a), patrariulu, jumatatele si porti'a 'ti cere iertatiune pentru-ca adese-ori te-au imbetatu de dragostea cea mare ce o-au avutu catra tene; — apoi stânjinulu si fiii sei : rifulu si cotulu te róga se le ierti déca cate-odata ti-au mesuratu pré ieftinu pamentulu la jidovulu insielatoriu si pré scumpu postavulu si metas'a cu care te-ai impodobitu pre tene seau famili'a ta; — si in urma pondulu si fiulu seu lotulu, ceru iertare, pentru-cà ti-au mesuratu pré slabu tutunulu (tabaculu) si prea scumpa sarea!

Iérta-ne ce ti-amu gresitu si pune la anima cuventele ce-ti indreptamu in ór'a despartirei :

Grigiesce cá nu cum-va in loculu dragostei, cu care cupren-diendu-te cup'a si ficele sale, ti-au facutu atatea dile voióse si fora grigia, — se te cuplesiésca litr'a si cu ficele sale cincidecilitr'a, doue-decilitr'a si decilitr'a si cu síretía se-ti tórne pre gátu fericirea si leniscea, starea si averea, sanetatea si viéti'a ta!

Grigiesce cá nu cum-va mosi'a, carea ti-o-au castigatu mosii si stramosii cu scumpu sangele loru si tu ti-o-ai adausu cu sudóre crunta numai stânjinu la stânjinu, jugeru la jugeru, — se ajunga de-odata cu hectari'a in man'a streinului veneticu si a jidovului insielatoriu.

Ér' déca voiesci se-ti afumi ceriulu gurei cu tutunu (tabacu), nu-'lu afumá acel'a cu tutunulu slabu mesuratu cu gramu si chilogramu, ci invétia-te a-lu si cultivá cá se-'lu ai in gradin'a t'a si

se-lu fumezi nemesuratu decatu cu cumpetulu si neplatitu decatu cu ostenel'a.

Si preste tóte si intru tóte fii cu intieieptiune ! — Mesura-ti cheltuiielele cu venitele t'ale, cumpenindu-le asia, cá se-ti mai remâna cev'a !

Dein anii imbelsiugarei pastréza cá se ai si in anii lipsei ; cà-ci singuru ast'feliu vei poté scapá de ace'a ce nu am scapatu eu — de desmoscenire, — precandu din protiva déca vei cheltuí cu nesocotentia averea t'a, — déca 'ti vei dá adi si numai unu metru de pamentu, mane altulu, poi-mâne alu treilea, atunci te vei tredí numai intru-o buna-demanétia cà-'ti batu la usia poruncindu-ti cá se esí dein cas'a, in carea si-au datu cea din urma suflare mosii si parentii tei, dein cas'a, in care mai antâiu ai vedíutu lumin'a dílei, — si apoi atunci vai si amaru de capulu teu ! Nóue ne stáu deschise braciile Americiei, Angliei, Elvetiei si a Rusiei, unde traescu si sororile nóstre : Unde-'ti vei cercá inse tu locu de asiediare, locu de moscenire, déca nu l'ai sciutu pastrá celu remasu dela mosii si parentii tei ? !

Fii cu mente dara si vei fi fericitu ! — Domnedieu cu tene, fii sanetosu !   Dein incredentiarea mesuriloru desmoscenite :

Cup'a, Stanjinulu si Pondulu.

Invetiaturi.

Aduceti-ve amente de faptele strabuniloru vostri, pomenindu-i pre densii ; intariti-ve cu sufletulu, cá si voi insí-ve, se ve faceti mariti in pomenirea urmasiloru vostri ! **Cartea I. a Macav.**

In tempii, in cari trainu numai popórale luminate potu ajunge adeverat'a marire. — **P. S. Aureliánu.**

Trecutulu este o lampa asiediata in presente, pentru-cá se lumineze venitoriulu. — **Demetriu N. Preda.**